

Nr 53.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot; given Stockholms slott den 25 januari 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga A vid statsrådsprotokollet fogade förslag, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 25 januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna, anhöll härefter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning ett av marinförvaltningen med skrivelse den 19 februari 1917 överlämnat förslag till förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot samt anförde därvid följande.

Ärendet inför
1914 och 1915
års riksdagar.

I anledning av en utav Kungl. Maj:t i proposition (nr 272) till 1914 års senare riksdag därom gjord framställning bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid riksdagens skrivelse i ämnet den 23 september 1914 (nr 281) fogat förslag, utfärda reglemente för marinens avlöning under krigstjänstgöringstid. I nämnda skrivelse uttalade riksdagen bland annat, att riksdagen på grund av i skrivelsen närmare angivet skäl och i anslutning till vad som förutsatts i det statsrådsprotokoll, som åtföljt Kungl. Maj:ts berörda

proposition, ansett reglementet böra erhålla en provisorisk karaktär och utfärdas att gälla endast till och med utgången av år 1915, samt att tillfälle borde beredas 1915 års riksdag att taga ärendet under förnyad och definitiv prövning.

Vid föredragning den 25 september 1914 av riksdagens omförmälda skrivelse beslöt Kungl. Maj:t utfärda reglemente för marinens avlöning under krigstjänstgöringstid, att gälla tills vidare till och med utgången av år 1915.

I överensstämmelse med 1914 års senare riksdags berörda uttalande framlade Kungl. Maj:t för 1915 års riksdag förnyat förslag i ämnet (proposition nr 179). Detta förslag var — i motsats till den till sistnämnda riksdag avgivna propositionen angående reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente), vari sammanförts alla bestämmelser rörande de personalen vid mobiliserade delar av armén tillkommande avlöningsförmåner — grundat därpå, att endast sådana föreskrifter, som, utöver vad därom eljest vore stadgat, funnes erforderliga för reglerande av avlöning för marinens personal under krigstjänstgöringstid, borde inflyta i en förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

I skrivelse den 27 maj 1915 (nr 171) anmälde riksdagen, att riksdagen av samma skäl, som anförts i skrivelsen (nr 170) samma dag angående krigsavlöningsreglemente för armén — den sena tidpunkt, varå förslaget blivit för riksdagen framlagt — ansåge, att det föreliggande förslaget till förordning borde erhålla en provisorisk karaktär och utfärdas att gälla till och med utgången av år 1916; och ville riksdagen uttala sin förväntan, att tillfälle måtte i god tid beredas 1916 års riksdag att taga ärendet under förnyad och definitiv prövning. I likhet med vad riksdagen, såsom anmäldes i ovanberörda skrivelse angående krigsavlöningsreglemente för armén, beslutat angående vissa av de lägst avlönade grupperna vid armén, hade riksdagen funnit sig böra antaga en motsvarande övergångsbestämmelse beträffande avlöningen för menig värnpliktig vid marinen.

Riksdagen hade följaktligen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning,

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid skrivelsen fogat förslag, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot, att gälla till och med utgången av år 1916;

dels ock medgivit Kungl. Maj:t rätt att bestämma dagen för omförmälda förordnings ikraftträdande; dock att, beträffande övergången till de i förordningen intagna bestämmelser, skulle gälla:

att krigslönen till menig värnpliktig, vilken under återstoden av år 1915 fullgjorde krigstjänstgöring, skulle, oberoende av förordningens föreskrifter, under den tid av året inkallelsen omfattade utgå med 8 kronor 10 öre för termin, men

att, därest allmän mobilisering bleve anbefalld, förordningen skulle i dess helhet lända till efterrättelse.

Vid anmälan den 11 juni 1915 av riksdagens förenämnda skrivelse beslöt Kungl. Maj:t att, i överensstämmelse med det vid skrivelsen fogade förslaget, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot; och skulle nämnda förordning träda i kraft den 1 augusti 1915 och gälla till och med utgången av år 1916. Beträffande övergången till de i förordningen intagna bestämmelserna upptogos i förordningen stadganden av det innehåll, riksdagen i sådant avseende beslutat.

Kungl. Maj:ts
proposition
till 1916 års
riksdag.

Då ärendet, jämlikt riksdagens år 1915 därom gjorda uttalande, skulle till förnyad och definitiv prövning framläggas för 1916 års riksdag, anmodade dåvarande departementschefen den 20 november 1915 marinförvaltningen att före samma års utgång inkomma med yttrande, huruvida enligt den erfarenhet, som vunnits vid tillämpningen av berörda förordning den 11 juni 1915, någon ändring i förordningens bestämmelser funnes vara av behovet påkallad.

Med anledning härav avgav marinförvaltningen den 30 december 1915 utlåtande i ämnet samt meddelade därvid, att icke vare sig i ärendet infortrade yttranden eller de erfarenheter i övrigt, marinförvaltningen vunnit under den ännu jämförelsevis korta tid, nyssnämnda förordning tillämpats, syntes ämbetsverket giva vid handen, att någon sådan ändring vore av behovet påkallad.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 31 mars 1916 fann departementschefen sig endast böra hemställa om vissa smärre jämkningar i den då gällande författningen i ämnet, vilka berörde §§ 2, 4, 7, 8, 9, 11, 17, 18, 19 och 22; och avläts till riksdagen proposition (nr 126) om bemyndigande för Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid statsrådsprotokollet i ärendet fogat förslag, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

I skrivelse den 13 juni 1916 (nr 217) anmälde riksdagen, att riksdagen, som i samband med Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till behandling förcheft dels två inom riksdagen väckta motioner (nr 268 och 270) och dels en till vederbörande utskott från riksdagens militieombudsman inkommen framställning i ämnet, ansett, att det föreliggande förslaget borde erhålla provisorisk karaktär och utfärdas att gälla till och med utgången av år 1917.

Vid granskning av de utav Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna i §§ 2, 4, 7, 8, 9, 11, 17, 18, 19 och 22 av förordningen hade riksdagen ej funnit anledning till erinran.

Enligt § 5 mom. 2 i Kungl. Maj:ts förslag ägde värnpliktig rätt att åtnjuta kostnadsfri tjänstledighetsresa enligt reglementet för militärtransporter på järnväg. I motionen nr 270 hade framhållits, att detta lagrum borde erhålla en sådan avfattning, att därav tydligt framginge, under vilka villkor och omständigheter värnpliktig vore berättigad till erhållande av kostnadsfri tjänstledighetsresa. Vidkommande den sålunda ifrågasatta ändringen hänvisade riksdagen till vad riksdagen i sin skrivelse (nr 216) angående krigsavlöningsreglemente för armén i samma avseende anført. Häri framhöll riksdagen, att riksdagen måste finna bestämmelsen i nämnda krigsavlöningsreglemente angående värnpliktigs rätt till kostnadsfri tjänstledighetsresa enligt reglementet för militärtransporter på järnväg böra så tolkas, att den avsåge icke endast en, utan samtliga i vederbörlig ordning beviljade tjänstledighetsresor, och hade riksdagen, som under sådant förhållande ansett sig böra inskränka sig till detta uttalande, icke funnit anledning att vidtaga någon ändring i reglementets avfattning i berörda hänseende.

I motionen nr 270 hade vidare hemställts om införande i förslaget av en bestämmelse om undantagande från utnätning av värnpliktig tillkommande krigslön. Även i detta avseende hade riksdagen, i likhet med vad riksdagen godtagit i fråga om krigsavlöningsreglemente för armén, funnit sig böra biträda framställningen och beslutat insättande av en paragraf av innehåll, att krigslön ej finge för gäld tagas i mät.

I fråga om de i motionen nr 268 framhållna synpunkter, vilka närmast avsåge förslaget till krigsavlöningsreglemente för armén, men enligt motionärens framställning även skulle tagas i betraktande vid behandlingen av föreliggande förslag till krigsavlöningsförordning beträffande marinen, hade riksdagen i första hand uppmärksammat motionärens yrkanden i fråga om bestämmelserna rörande portion och portions-

ersättning. På skäl, som riksdagen i sin skrivelse angående avlöningsreglemente för armén anfört och i likhet med vad riksdagen beträffande nämnda reglemente beslutat, hade riksdagen även uti ifrågavarande förslag till förordning gjort ett tillägg av innehåll, att portion skulle vara av likartad beskaffenhet för samtliga portionstagare.

De i motionen nr 268 i övrigt framhållna synpunkterna, vilka av motionären avsetts att komma i betraktande jämväl i fråga om förevarande förslag, berörde kvarterförläggning (§ 5), krigsutrustningsbidrag (§ 17), resekostnads- och traktamentsersättning (§§ 21—23), däribland ersättning för resa hem under tjänstledighet. Såsom riksdagen i sin skrivelse nr 216 i fråga om dessa anmärkningar framhållit, hade riksdagen ej ansett sig kunna för det dåvarande ingå på en saktlig granskning av desamma, utan förväntade riksdagen, att Kungl. Maj:t jämväl vid utarbetande av nytt förslag till krigsavlöningsförordning för marinen skulle taga behörig hänsyn till de i motionen framhållna synpunkter.

På sätt riksdagen i sin skrivelse nr 216 erinrat, hade riksdagens militieombudsman till riksdagens vederbörande utskott ingivit en skrivelse, däri militieombudsmannen bland annat framhållit, att det borde tagas i övervägande, huruvida icke vissa närmare bestämmelser angående värnpliktigas rätt till krigsavlönning under tjänstledighet borde upptagas i själva krigsavlöningsreglementet. Riksdagen funne tydligt, att här omnämnda förhållanden även berörde de marinen tillhöriga värnpliktiga, men hade emellertid i detta avseende militieombudsmannens skrivelse ej föranlett annat uttalande från riksdagens sida än att riksdagen förväntade, att vid utarbetande av nytt förslag till krigsavlöningsförordning för marinen behörig hänsyn jämväl skulle tagas till vad militieombudsmannen i berörda skrivelse anfört.

I anslutning till vad sålunda anförts anmälde riksdagen, att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid skrivelsen fogat förslag, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot, att gälla till och med utgången av år 1917.

Infordrande
av yttrande
och förslag
från marin-
förvaltningen.

Vid anmälan den 11 augusti 1916 av riksdagens berörda skrivelse av den 13 juni samma år anbefallde Kungl. Maj:t marinförvaltningen att, i anledning av vad riksdagen uti nämnda skrivelse anfört, till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag, så att ny proposition i ämnet kunde i god tid föreläggas 1917 års riksdag.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 24 november 1916 beslutat att, i huvudsaklig överensstämmelse med det vid riksdagens skrivelse fogade förslaget, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot, att gälla från och med den 1 januari 1917 till och med utgången av samma år.

Utfärdande av
ny krigs-
avlönings-
förordning.

Till åtlydnad av den i nådiga brevet den 11 augusti 1916 givna befallningen överlämnade marinförvaltningen med skrivelse den 19 februari 1917 förslag till ny förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot. Därvid har marinförvaltningen tillika dels återställt en av chefen för marininstaben gjord framställning angående åvägabringande av lika lydelse av arméns och marinens inkallelseinstruktioner m. m., vilken framställning blivit till marinförvaltningen överlämnad för att tagas i övervägande vid avgivande av yttrande och förslag i fråga om ny krigsavlöningsförordning, jämte över denna framställning infortrade yttranden, dels ock bifogat från högste befälhavaren över kustflottan, stationsbefälhavarna vid flottans stationer i Karlskrona och Stockholm, cheferna för Karlskrona och Vaxholms kustartilleriregementen och chefen för Älvsborgs kustartillerikår infortrade utlåtanden i anledning av innehållet i nämnda nådiga brev ävensom över förslaget till ändringar i inkallelseinstruktionerna m. m.

Marinförvalt-
ningens ytt-
rande den 19
februari 1917.

I berörda skrivelse har marinförvaltningen meddelat, att ämbetsverket vid uppgörandet av omförmälda förslag icke ansett sig böra upptaga frågan om införande av ett särskilt krigsavlöningsreglemente för marinen, i likhet med vad som gällde för armén, utan vore förslaget fortfarande grundat på den principen, att föreskrifterna om krigsavlöningen vid marinen borde regleras genom tilläggsbestämmelser.

Beträffande de skäl, som i övrigt låge till grund för förslagets olika delar, har marinförvaltningen anfört huvudsakligen följande.

Av stadgandena i § 1 av den utav Kungl. Maj:t den 24 november 1916 utfärdade förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot syntes framgå, att förordningen vore avsedd att gälla endast för personal vid mobiliserad del av marinen. Någon avvikelse härifrån torde ej avses med stadgandet i sista stycket av § 1, att Kungl. Maj:t vid partiell mobilisering av marinen i varje fall lämnade föreskrift, beträffande vilka delar av marinen och i vilken omfattning förordningen skulle äga tillämpning, då här förutsattes, att partiell mobilisering vore anbefalld.

§ 1.

Emellertid torde det kunna inträffa, att värnpliktiga med stöd av § 28 värnpliktslagen inkallades till eller efter slutad fredsutbildning kvarhölls i tjänstgöring utan att mobilisering av marinen eller del därav anbefalldes. Dylik personal torde då ej vara omedelbart hänförlig under förordningen i fråga.

Ej heller reglerades avlöningen för sådan personal genom de i fred gällande föreskrifterna i förordningen angående avlöning för sjö-
rullföringsbefäl och för marinens värnpliktiga under fredstid m. m. den 21 maj 1915.

Sådan tjänstgöring, som värnpliktig hade att efter inkallelse på grund av § 28 värnpliktslagen fullgöra vid icke mobiliserad del av marinen, syntes dock ämbetsverket vara av så likartad beskaffenhet med tjänstgöring vid mobiliserad del av marinen, att ett stadgande därom, huru avlöningen skulle regleras för sådan personal, borde inflyta i förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

Vid sådant förhållande hade marinförvaltningen funnit sig böra föreslå, att i förordningen måtte införas ett stadgande, att till rikets försvar inkallad personal kunde komma i åtnjutande av krigsavlöning enligt ifrågavarande förordning, därest Kungl. Maj:t sådant föreskreve, oberoende av huruvida inkallelsen skett vid eller efter mobilisering av marinen eller ej. Detta stadgande hade emellertid ansetts böra givas sådan lydelse, att det kunde göras tillämpligt på all personal, som ej vore anställd på aktiv stat.

§ 2. I skrivelse den 3 juni 1916 angående åvägabringande av lika lydelse av arméns och marinens inkallelseinstruktioner m. m. erinrade chefen för marinstaben därom, att han i ett den 10 november 1915 afgivet utlåtande över då föreliggande förslag till ändrade bestämmelser rörande frikallelse från eller uppskov med inställelse till tjänstgöring för rikets försvar anfört följande.

»Enligt förut gällande bestämmelser har frikallelse från inställelse vid mobilisering bland annat åtnjutits av följande personalgrupper: vid statens remontdepåer anställda fodermarskar och hästskötare; vid artilleri-, fortifikations- och intendenturförråden samt verkstäderna (faktorerna m. m.) anställda civila arbetare; vid flottans stationer (varven däri inbegripna) anställda civila arbetare, förmän, verkmästare och tjänstemän ävensom personalen vid sjökarteverket.

Enligt nu föreliggande förslag till ändringar av inkallelseinstruktionen för bevärigen och inkallelseinstruktionen för landstormen skall

denna personalgrupp ävensom vid kustbefästningarna anställda civila arbetare m. fl. inkallas genom vederbörande chef. *)

Av marinens personal tillhör det övervägande flertalet inom denna grupp någon av flottans kårer eller stater och är därigenom jämlikt inskrivningsförordningens § 1 att betrakta som stamanställd och kan sålunda ej vara underkastad inställelseskyldighet enligt för värnpliktiga gällande bestämmelser. Ett mindre antal personer inom denna grupp, exempelvis personalen vid sjökarteverket, är emellertid ej att betrakta som stamanställd, och beträffande denna lilla grupp skulle sålunda den stora förändringen inträda, att densamma från att hava åtnjutit frikallelse kommer att inkallas för att i egenskap av värnpliktiga bestrida samma tjänster, som den redan i fredstid bestritt.

Med inkallelsen till mobiliserad del av marinen följer, att denna personal kommer att i avlöningshänseende bliva underkastad bestämmelserna i krigsavlöningsreglementet, och den skulle sålunda i ekonomiskt hänseende bliva mycket ogynnsamt ställd, särskilt vid en jämförelse med det stora flertalet av den personal, som åsyftas i den ovan anförda bestämmelsen, men som på grund av sin ställning inom marinen ej är underkastad inställelseskyldighet enligt värnpliktsbestämmelserna.»

I ett av chefen för generalstaben den 3 juli 1916 avgivet yttrande över chefens för marinstaben berörda framställning den 3 juni samma år hade framhållits att, för arméns vidkommande, personal av den i marinstabschefens framställning avsedda kategorien under krigstjänstgöring erhöle avlöningsförmåner i likhet med vad som gällde i fred.

Sedermera hade chefen för marinstaben i ett den 14 augusti 1916 avgivet förnyat yttrande i ärendet framhållit önskvärdheten därav, att förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot ändrades därhän, att ifrågavarande personal, då den vore inkallad såsom värnpliktig, måtte erhålla gottgörelse för den minskning i avlöningen, dylik personal kunde få vidkännas i följd av inkallelsen, varjämte chefen för generalstaben den 13 september samma år föreslagit, att arméns och marinens krigsavlöningsreglementen måtte bringas att i möjligaste mån överensstämma med varandra.

På sätt framginge av den motivering, tillkallade sakkunniga i ett den 27 mars 1915 avgivet betänkande med förslag till bland annat förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m.

*) Dessa förslag hava den 21 januari 1916 vunnit fastställelse.

vid marinen på krigsfot anført i fråga om hithörande bestämmelse (§ 2 mom. 3), hade avsikten varit, att bestämmelserna för armén och marinen skulle i hithörande delar täcka varandra. Så syntes emellertid icke hava blivit fallet, i följd varav marinförvaltningen föreslagit en omredigering av § 2 mom. 3 i avsikt att bestämmelserna för armén och marinen skulle givas en motsvarande räckvidd.

Genom remiss den 13 januari 1917 hade Kungl. Maj:t anbefallt marinförvaltningen inkomma med utlåtande över en av krigsmaterielkommissionen gjord framställning om införande av sådana ändringar i gällande bestämmelser rörande värnpliktiga under tjänstgöring tillkommande avlöning och naturaförmåner, att värnpliktig, vilken fullgjorde sin tjänstgöringsskyldighet vid verkstad eller industriell anläggning, som tillhörde kronan eller jämlikt lag eller träffat avtal toges i anspråk för allmänt behov, måtte, såvida ej för visst fall annorlunda förordnades, avlönas av anläggningens innehavare i likhet med vid anläggningen anställda arbetare. Vid denna framställning hade fogats ett av arméförvaltningens civila departement utarbetat förslag till särskilda föreskrifter angående avlöning åt sådana värnpliktiga, vilka fullgjorde sin tjänstgöringsskyldighet vid för arméns behov i anspråk tagna privata verkstäder m. m. Enligt civila departementets förslag skulle avlöningsföreskrifterna för sådan personal sammanfattas i en särskild förordning. Häremot hade marinförvaltningen intet att erinra.

§ 4. I denna paragraf stadgades, bland annat, att »under § 2 mom. 1 a) hänförlig personal, på vilken denna förordning äger tillämpning, bibehåller under krigstjänstgöring den avlöning och de övriga förmåner, som enligt gällande stater, reglemente för marinen eller eljest äro personalen tillförsäkrade.»

I § 2 mom. 1 a) avsåges stampersonal, vartill även räknades mariningenjörsstipendiater. Med avseende å deras avlöning i fred funnes dock inga andra föreskrifter än de, som återfunnes i kungörelsen angående antagning och utbildning av mariningenjörselever, mariningenjöraspiranter och mariningenjörsstipendiater samt anställning av extra mariningenjörer m. m. den 13 oktober 1905 med däruti genom kungörelserna den 10 april 1915 och den 30 december 1916 gjorda ändringar. Enligt dessa bestämmelser utginge stipendium såsom enda avlöningsförmån till mariningenjörsstipendiat under den tid, han hade anställning vid mekanisk verkstad eller varv, ävensom för tid, då resa för tillträdande av sådan anställning ägde rum. Stipendiet, som nu utgjorde

1,200 kronor för år, utbetalades månadsvis. Emellertid hade i de fall, då mariningenjörsstipendiat under nu pågående mobilisering inkallats till tjänstgöring, hans anställning vid verkstad eller varv ansetts hava i och med inkallelsen upphört, i följd varav stipendiet ej under tjänstgöringstiden utgått. Även för det fall att förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot skulle hava tillämpats på stampersonal, skulle ändock mariningenjörsstipendiaternas avlöningsförmåner ej vara genom samma förordning på ett tillfredsställande sätt ordnade i brist på avlöningsföreskrifter för fredstjänstgöring. Då inkallelse av mariningenjörsstipendiat under nu pågående mobilisering skett, hade Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga brev medgivit, att de inkallade härunder finge åtnjuta samma avlöningsförmåner som extra mariningenjör. Marinförvaltningen hade nu förehåft frågan, huruvida det icke kunde anses vara av behovet påkallat att uti ifrågavarande krigsavlöningsförordning införa sådant stadgande, varigenom avlöningsfrågan för stipendiaterna bleve reglerad. I en av chefen för marinstaben gjord framställning, varöver marinförvaltningen avgivit utlåtande den 9 januari 1917, hade emellertid föreslagits sådan ändring av förordningen angående konstituering och anställning av personal vid marinens stam och reserv vid mobilisering den 7 augusti 1914 med däri senare gjorda ändringar, att marinöverdirektören skulle erhålla rätt att vid mobilisering konstituera ifrågavarande personal till högre tjänstklass. Därest sagda ändringsförslag bleve av Kungl. Maj:t fastställt, torde det undantagslöst komma att inträffa, att mariningenjörsstipendiat samtidigt med inkallelsen till krigstjänstgöring konstituerades till extra mariningenjör. Vid sådant förhållande syntes avlöningsbestämmelsers införande i krigsavlöningsförordningen i stort sett sakna betydelse, i följd varav ämbetsverket ej funnit nödigt att föreslå sådana bestämmelser.

I mom. 1 av denna § uppräknades de förmåner, som enligt förordningen kunde tillkomma personal, varå förordningen skulle tillämpas. I mom. 2 hade däremot, såsom framginge av motiven till det av tillkallade sakkunniga den 27 mars 1915 avgivna förslaget till ifrågavarande stadgande, endast påpekats, att personalen kunde äga rätt att under krigstjänstgöringstid få åtnjuta jämväl vissa andra, i mom. 1 ej nämnda förmåner enligt särskilda stadganden.

Emellertid hade det visat sig, att i mom. 2 införda bestämmelser givit anledning till tvekan med avseende å deras innebörd. Detta hade föranlett ämbetsverket att vidtaga några mindre ändringar i momentets avfattning.

Vad särskilt beträffade påpekandet om rätten till kostnadsfri tjänstledighetsresa hade i motionen nr 270 vid 1916 års riksdag framhållits, att bestämmelserna borde erhålla en sådan avfattning, att därav tydligt framginge, under vilka villkor och omständigheter värnpliktig vore berättigad till erhållande av kostnadsfri tjänstledighetsresa.

Momentets hänvisning till reglementet för militärtransporter på järnväg avsåge bestämmelsen i detta reglementes § 56, att militärtransporter å särskilt avdelade krigsjärnvägar utfördes utan betalning. Att tjänstledighetsresor inginge bland dessa militärtransporter, framginge av bestämmelsen i samma paragraf, att enskilda personer tillhörande krigsmakten skulle för att få färdas på krigsjärnvägarna vara försedda »med handling, som styrker, att de äro i rätta ärenden stadda, såsom — — — tjänstledighetsbevis — — —».

Då någon annan bestämmelse, som skulle medgiva rätt till kostnadsfri tjänstledighetsresa, ej funnes meddelad i reglementet för militärtransporter å järnväg, avsåge sålunda krigsavlöningsreglementets stadgande i § 5 mom. 2 om kostnadsfri tjänstledighetsresa *endast färd å krigsjärnväg*.

Beträffande i motionen nr 270 föreslagen ändring av § 5 rörande ersättning för värnpliktigas tjänstledighetsresor hänvisade riksdagen till vad som anförts i riksdagens skrivelse (nr 216) angående krigsavlöningsreglementet för armén. Häri framhölle riksdagen, att den funne bestämmelsen i krigsavlöningsreglementet angående värnpliktigs rätt till fri tjänstledighetsresa enligt reglementet för militärtransporter på järnväg böra så tolkas, att den avsåge icke endast en, utan samtliga i vederbörlig ordning beviljade tjänstledighetsresor, samt att riksdagen, som under sådant förhållande ansett sig böra inskränka sig till detta uttalande, icke funnit anledning att vidtaga någon ändring i reglementets nuvarande avfattning.

Av detta uttalande framginge väl icke fullt tydligt, huruvida riksdagen i likhet med motionären funnit skäligt, att kontant ersättning för tjänstledighetsresor i allmänhet borde ifrågakomma eller om allenast förmånen av resa på järnväg utan kontant betalning i viss begränsad omfattning borde bibehållas. Någon tvekan torde dock icke få anses föreligga därom, att uttalandet hade den innebörd, att riksdagen icke funnit anledning till ändring beträffande den personalen redan tillkommande naturaförmån av tjänstledighetsresor på krigsjärnväg utan kontant betalning.

Då berörda reglemente för militärtransporter på järnväg icke begränsade naturaförmånen av de kostnadsfria tjänstledighetsresorna på

krigsjärnväg för vare sig värnpliktiga eller annan personal till allenast vissa resor, torde något behov icke kunna anses föreligga av ändring i nu förevarande moment.

Såväl av motionerna nr 268 och 270 som av riksdagens skrivelse nr 217 den 13 juni 1916 syntes emellertid framgå, att riksdagens mening varit, att värnpliktig skulle erhålla fri tjänstledighetsresa även under andra förhållanden än då krigsjärnvägar anlätades. Marinförvaltningen, som jämväl funne önskligt, att bestämmelser i sådan riktning infördes i krigsavlöningsförordningen, hade därför föreslagit de bestämmelser, som återfunnes under § 23 i förslaget; och hänvisade marinförvaltningen till vad som under denna paragraf med avseende därå anförts.

Det stadgande beträffande den mobiliserade personalen tillkommande naturaförmån av kvarterförläggning, som lämnades i § 5 mom. 2, sista stycket, och som innehölle, att därutinnan skulle gälla de bestämmelser, som meddelades med ledning av rekvisitionslagen och förordningarna om inkvartering och truppers fortskaffande, hade i motionen nr 268 föranlett följande yttrande:

»Beträffande denna förmån finnas dock icke utfärdade sådana bestämmelser, att riksdagen kan nu överskåda de ekonomiska verkningarna av vad härom föreslås. Att nu vinna full klarhet härom lär ej medhinnas. Det förhållandet utgör anledning att antaga reglementet att gälla endast till och med utgången av år 1917.»

I ett av stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm till marinförvaltningen insänt yttrande hade räkenskapskontoret vid stationen härom anført följande.

»Då såväl rekvisitionslagen som de författningar, som i momentet avses (förordningen den 6 september 1842 med däri anbefallda ändringar), redan gälla, och stadgandet angående kvarterförläggning således icke innebär några nya bestämmelser utöver redan förefintliga, anser räkenskapskontoret något skäl till ändring av ifrågavarande stadgande icke föreligga, desto mera som kvarterförläggning endast i ringa mån torde komma att tagas i anspråk för marinens personal.»

Marinförvaltningen, som anslöte sig till vad av räkenskapskontoret sålunda anförts, ville framhålla, att § 5 mom. 2, såsom ovan sagts, icke avsåge att lämna några stadganden om personalens naturaförmåner utöver dem, som vederbörliga författningar innehölle. Då de bestämmelser, som enligt förevarande stycke förutsattes behöva meddelas av vederbörande militärmyndigheter, i varje fall måste äga stöd i förefint-

liga författningar, syntes lydelsen av förevarande punkt icke kunna, på sätt i motionen ifrågasatts, medföra några andra ekonomiska konsekvenser än som omedelbart följde av omnämnda av riksdagen godkända författningar. För undanröjande av varje tvekan i detta hänseende hade marinförvaltningen emellertid ansett sig böra föreslå viss formell ändring av stycket.

§§ 6 och 7. Ändringar vore gjorda för att åvägabringa överensstämmelse med den av Kungl. Maj:t den 3 december 1915 utfärdade förordningen angående reservstat för marinen.

§ 9. Mom. 2 av denna paragraf hade i förordningen den 24 november 1916 givits en viss annan lydelse än vad samma stadgande ägde enligt förordningen den 11 juni 1915. På sätt framginge av det vid propositionen nr 126 till 1916 års riksdag fogade statsrådsprotokollet, hade avsikten med ändringen varit att bringa hithörande bestämmelser i närmare överensstämmelse med motsvarande föreskrifter för armén. Innebörden i ändringen syntes därför vara den, att erhållen högre grad i flottan eller kustartilleriet eller högre tjänsteklass i en civilmilitär kår skulle berättiga till krigstillägg för sådan grad eller tjänsteklass.

I avsikt att undvika misstolkning av stadgandet hade en ändring i första stycket föreslagits, varjämte, för att bringa andra styckets lydelse i så nära överensstämmelse som möjligt med första stycket, en ändring gjorts jämväl i andra stycket.

§ 14. Mom. 2 av denna § lyder: »Under all tjänstledighet, som på grund av i kommandoväg meddelade föreskrifter beviljas personal, berättigad till krigslön, bibehålles, därest icke Kungl. Maj:t beträffande viss tjänstledighet annorlunda förordnar, den för personalen bestämda krigslön».

Med erinran att tillämpningen av förut och nu gällande krigsavlöningsreglementens bestämmelser rörande krigslöns åtnjutande vid tjänstledighet, vad anginge värnpliktiga, genom nådiga brev till arméförvaltningen den 28 augusti 1914 och den 16 oktober 1915 inskränkts därhän, att krigslön finge bibehållas i högst tre dagar under den tjänstledighet, som på grund av i kommandoväg utfärdade bestämmelser beviljades, hade militieombudsmannen uti en i riksdagsskrivelsen nr 216 den 13 juni 1916 intagen framställning till riksdagens statsutskott anfört, att det måhända förtjänade tagas under övervägande, om icke bestämmelsen angående värnpliktigas rätt till krigsavlönning under tjänstledighet borde upptagas i själva krigsavlöningsreglementet. Till moti-

verande av en sådan åtgärd hade militieombudsmannen anfört följande: »Till militieombudsmannen inkomna upprepade klagomål visa, att värnpliktiga, åtminstone på flera ställen, väl känna till vad krigsavlöningsreglementena innehålla om deras rättigheter. Innehållet av sådana kungl. brev, som ändra eller fullständiga reglementena, kunna de värnpliktiga däremot rimligen ej känna. Att värnpliktiga förmena sig äga rätt till krigsavlöning även för den del av beviljad tjänstledighet, som överskjuter tre dagar, torde även föranleda besvär för myndigheter, som hava att utbetala krigsavlöning till värnpliktiga.» I detta sammanhang hade militieombudsmannen ytterligare anfört följande: »Enligt vad ett till mig inkommet yttrande giver vid handen, har tvekan rått angående tolkningen av föreskriften i kungl. brevet den 28 augusti 1914, att värnpliktig skall få bibehålla krigsavlöning under högst tre dagar vid tjänstledighet. I det oförmälda yttrandet göres nämligen gällande, att bestämmelsen omfattar all tjänstledighet, som för en värnpliktig kan komma i fråga under pågående mobilisering, så att en värnpliktig, som fått tjänstledighet upprepade gånger, icke skulle vara berättigad att uppbära krigslön under mer än tre dagar av de sammanlagda tjänstledigheterna. Efter vad jag har anledning att antaga, är dock denna uppfattning av föreskriften icke den vanligen tillämpade». Vad militieombudsmannen sålunda anfört hade riksdagen ansett beröra jämväl marinen och därför böra tagas i betraktande vid utarbetande av nytt förslag till förordning rörande marinens avlöning under krigstjänstgöring.

Då förordningen avsåge att reglera avlöningsförhållandena i krig samt tjänstledighet icke torde efter ett krigsutbrott komma att i stort sett beviljas under andra omständigheter, än att det vore med rättvisa och billighet förenat att låta den tjänstledige bibehålla sin krigslön, ansåge marinförvaltningen det nuvarande stadgandet i § 14 i princip riktigt.

Givet vore dock, att under olika förhållanden särskilda tilläggsbestämmelser beträffande krigslönens bibehållande kunde bliva av nöden. Sådant förutsattes också genom föreskrifterna i förordningens § 1, att Kungl. Maj:t kunde vid allmän mobilisering i fråga om visst stadgande i densamma annorlunda förordna ävensom vid partiell mobilisering i varje fall bestämma, i vilken omfattning förordningen skulle äga tillämpning.

Då det icke torde kunna förutses, i vad mån ett återupprepande kunde ske av de förhållanden, vilka föranlett utfärdandet av de av militieombudsmannen åberopade, för den nuvarande situationen avpassade nådiga breven den 28 augusti 1914 och den 16 oktober 1915

angående krigslöns innehållande för värnpliktig under viss tjänstledighet, kunde marinförvaltningen icke förorda förslaget, att innehållet av nämnda brev i en eller annan form skulle intagas i förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

I likhet med militieombudsmannen ansåge marinförvaltningen emellertid önskvärt, om sådana Kungl. Maj:ts beslut, som i ämnen av ifrågasvarande eller annan liknande beskaffenhet meddelades till inskränkande eller ändring av gällande bestämmelser rörande större personalkategoriernas avlöningsförhållanden, kunde bringas till en mera allmän kännedom. Så torde kunna ske därigenom, att vederbörliga beslut antingen intoges i Svensk författningssamling eller särskilda cirkulär, som kunde anslås på lämpliga platser, eller annorledes på lämpligt sätt bekantgjordes.

§ 17.

Enligt § 17 mom. 1 avsåge krigsutrustningsbidrag »att utgöra bidrag till fullständigande vid mobilisering av egna uniforms- m. fl. beklädnadspersedlar samt till persedlarnas underhåll och ersättande i mån av förslitning».

I motionen nr 268 hade anförts, att beträffande krigsutrustningsbidraget borde erinras, hurusom fall från 1914 års mobilisering funnits, varvid dylikt bidrag utbetalats till person, som varit i tjänstgöring allenast omkring fyra à fem dagar, varför det borde tagas under övervägande, att en viss minimitjänstgöringstid, förslagsvis en månad, bestämdes för rätten till åtnjutande av berörda bidrag.

Ett upptagande av den utav motionären framkastade tanken skulle, då det vore omöjligt att på förhand få veta, huru långvarig krigstjänstgöringen för en viss person komme att bliva, medföra, att bidrag för det första av nämnda två ändamål, fullständigande vid mobilisering av egen personlig krigsutrustning, ej skulle kunna utgå vid krigstjänstgöringstidens början, såsom nu vore fallet enligt bestämmelse i mom. 2. Det måste emellertid anses vara av största vikt såväl för den enskilde som för kronan, att till vederbörandes disposition, på sätt nu vore fallet, redan från krigstjänstgöringens början ställdes visst belopp, som kunde användas för utrustningens fullständigande. Härigenom vunnnes säkerhet för, att personalen vid inryckning till krigstjänstgöring kunde skaffa de persedlar, som under krigstjänstgöringen vore föreskrivna såsom nödvändiga.

I den mån vid en mobiliserings anbefallande förhållanden skulle därtill giva anledning, torde för övrigt bestämmelserna i § 1, vilka med-

gäve Kungl. Maj:t att stadga inskränkningar i förordningens tillämpning, icke utgöra hinder för en bestämmelse, att krigsutrustningsbidrag icke skulle utgå till personal, vars krigstjänstgöring förväntades komma att fortgå blott en särskild kort tid.

På grund härav ansåge marinförvaltningen, att någon ändring av förevarande paragraf i den av motionären föreslagna riktningen icke borde ifrågasättas.

För marinens personal utginge krigsutrustningsbidraget för en gång, under det att vid armén bidraget kunde förnyas med hälften av det stadgade beloppet efter tre månaders tjänstgöring. Såsom motiv till dessa bestämmelser anförde de sakkunniga i sitt den 27 mars 1915 avgivna betänkande: »Vad arméns personal beträffar, hava de sakkunniga funnit skäligt, att krigsutrustningsbidrag utgår till den personal, som under krigstjänstgöringstid skall hålla sig med egen krigsutrustning i föreskriven utsträckning, dels vid krigstjänstgöringens början, dels ock, därest så skulle beträffande vissa delar av armén befinnas erforderligt, efter förloppet av varje period om tre månader. För marinens del hade det i syfte att vinna full likställighet kunnat ifrågasättas, att krigsutrustningsbidraget skolat utgå i samma utsträckning som för armén. Då det emellertid kan förutsättas, att den slitning ifrågavarande uniforms- m. fl. persedlar är underkastad vid den tjänstgöring, som marinens personal såväl ombord som i land förrättar, icke i allmänhet är så hård eller så ofta fordrar förnyande eller komplettering som för arméns i fält varande personal, hava de sakkunniga ansett sig böra stanna vid att beträffande marinen föreslå krigsutrustningsbidragets utgående för en gång.»

Då krigsutrustningsbidraget vore avsett jämväl för uniforms- m. fl. beklädnadspersedlars ersättande i mån av förslitning, vore det givet, att bidraget icke kunde vara tillräckligt för någon längre tid. Visserligen torde förslitning kunna anses i allmänhet mindre hård vid marinen än vid armén, men erinras borde dock, att personalen vid kustartilleriet kunde vid krigstillfälle komma att uppträda i fält under liknande förhållande som arméns personal. Det syntes marinförvaltningen under sådana förhållanden vara behövt, att även marinens personal bereddes förmånen att efter viss tid få sitt krigsutrustningsbidrag förnyat efter enahanda grunder, som gällde för armén, dock att tiden, efter vilken sådant förnyat krigsutrustningsbidrag kunde komma att utgå, sattes till dubbelt så lång tid som för armén eller till sex må-

nader. I överensstämmelse med det nu sagda hade i förslaget införts ett nytt mom. i § 17.

§ 19. I fråga om detta stadgande hade stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona anfört, att det kunde läsas så, att *alla* värnpliktiga skulle åtnjuta diet- eller mässpenningar. För undvikande av all miss-tolkning i sådan riktning hade marinförvaltningen föreslagit, att fram-för »värnpliktiga» skulle inskjutas ordet »sådana».

Enligt § 19 skulle sjökadetter, kustartillerikadetter samt mariningenjör- och marinintendentsaspiranter erhålla diet- och mässpenningar även för det fall, att konstituering till officers- eller underofficers grad eller till civilmilitär befattning av officers tjänsteklass icke skett. Härigenom komme nämnda personal att i visst avseende intaga en annan ställning än värnpliktiga, vilka erhöle diet- och mässpenningar endast efter det konstituering till nämnda grad eller tjänsteklass ägt rum. Enligt § 2 mom. 2 av förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot skulle emellertid de för värnpliktiga gällande bestämmelser gälla för bland andra sjökadetter och kustartillerikadetter ävensom mariningenjör- och marinintendentsaspiranter. I syfte att även i fred likställa ifrågavarande personal med värnpliktiga, vad avlöningen beträffade, hade Kungl. Maj:t genom kungörelser den 30 december 1916 fastställt vissa ändringar dels i reglemente för sjökrigsskolan den 8 oktober 1915, dels i kungörelsen den 11 december 1914 angående antagning och utbildning av kustartillerikadetter, dels ock i kungörelsen den 11 december 1903 angående antagning och utbildning av marinintendentselever och marinintendentsaspiranter ävensom i reglemente för marinen. Under sådana förhållanden hade marinförvaltningen funnit sig böra föreslå den vidare ändring av ifrågavarande stadgande, som förslaget utvisade.

§ 23. Förslagets § 23 innefattade de nya bestämmelser, varom förmålt under § 5. I de motioner, riksdagen haft till behandling i samband med frågan om krigsavlöning för armén och marinen, hade endast värnpliktiga uttryckligen nämnts. Marinförvaltningen hade därför tagit under övervägande, huruvida förmånen av fri tjänstledighetsresa borde begränsas att gälla endast värnpliktiga. Det syntes emellertid ämbetsverket olämpligt, att en sådan begränsning skedde. Erfarenheten hade visat, att även annan marinens personal än värnpliktiga kunde vara i behov av fria tjänstledighetsresor. De i § 5 mom. 2 av nu gällande

förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot intagna bestämmelserna avsåge all vid mobiliserad del av marinen tjänstgörande personal utan åtskillnad mellan värnpliktiga och övrig personal. Så vore även fallet med bestämmelserna angående resekostnads- och traktamentsersättning. Vid sådant förhållande hade marinförvaltningen ansett, att all personal, som skulle erhålla avlöning enligt för krig gällande särskilda föreskrifter, borde erhålla rätt till fri tjänstledighetsresa.

I riksdagens skrivelse nr 216 uttalade riksdagen, att rätten till fri tjänstledighetsresa borde avse icke endast en, utan *samtliga* i vederbörlig ordning företagna tjänstledighetsresor. Häruti hade marinförvaltningen trots sig finna ett stöd för det av ämbetsverket framlagda förslaget, enligt vilket rätten till fri tjänstledighetsresa icke bundits till någon viss orsak för ledighetens beviljande. Det nu pågående kriget hade visat, att personalen kunde komma att meddelas en välbehörlig tjänstledighet för endast rekreation. Även under den vid flottan nu pågående mobiliseringen hade behovet av fria resor gjort sig gällande och tagit sig uttryck i upprepade framställningar om rätt till dylika resor, exempelvis vid jul och nyår. Vid sådant förhållande hade personalen enligt förslaget tillagts rätt till fri resa vid varje i vederbörlig ordning beviljad tjänstledighet. Något missbruk av en sådan rätt torde så mycket mindre vara att befara, som Kungl. Maj:t i varje fall kunde, då skäl därtill föreläge, med stöd av § 1 i förordningen göra inskränkning med avseende å här föreslagen rätt till fri resa.

I fråga om vad som borde utgå såsom ersättning vid resa under tjänstledighet hade ämbetsverket anslutit sig till den åsikten, att ersättningen borde utgå endast för användningen av själva färdmedlet.

Denna § motsvarade § 23 i förordningen av den 24 november 1916.

Rubriken i denna paragraf hade ändrats i anledning av införandet av en ny § 23.

Det syntes böra anmärkas, att vad som i åberopade motionen nr 268 anförts med avseende å resekostnads- och traktamentsersättning syntes hänföra sig till förhållandena vid armén, i följd varav något yttrande och förslag med avseende härå icke torde av marinförvaltningen förväntas, i all synnerhet som härom gällande bestämmelser ej givit anledning till anmärkning.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 4 april 1917 yttrade föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet följande.

§ 24.

Kungl. Maj:ts
proposition
till 1917 års
riksdag.

»Enligt riksdagens därom gjorda uttalande torde frågan om antagande av ny förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot nu böra föreläggas riksdagen till förnyad och definitiv prövning.

I anledning av vad i riksdagens skrivelse den 13 juni 1916 (nr 217) anförts och med hänsyn till den erfarenhet, som vunnits under den tid, den av nämnda års riksdag provisoriskt antagna förordningen i ämnet tillämpats, har marinförvaltningen föreslagit vissa ändringar i och tillägg till förordningen. Vid den granskning, jag underkastat det av ämbetsverket uppgjorda förslaget till förordning, har jag icke funnit anledning till annan erinran än att vissa jämkningar synts mig lämpligen böra vidtagas till vinnande av närmare överensstämmelse med det förslag till krigsavlöningsreglemente för armén, som på lantförvarsdepartementets föredragning förut denna dag framlagts.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t den 16 mars 1917 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 7 augusti 1914 angående konstituering och anställning av personal vid marinens stam och reserv vid mobilisering, enligt vilken kungörelse marinöverdirektören skall äga att vid mobilisering konstituera personal av flottans stam till tjänstemän av officers tjänsteklass i mariningenjörkåren. Vid sådant förhållande lärer, på sätt marinförvaltningen förut-satt, bestämmelser rörande avlöning under krigstjänstgöring för mariningenjörsstipendiater icke behöva upptagas i § 4 av krigsavlöningsförordningen.

Beträffande den förmån av förnyat krigsutrustningsbidrag efter viss tids krigstjänstgöring, som enligt marinförvaltningens förslag (§ 17) borde tillkomma marinens personal, anhåller jag att såsom ytterligare skäl för medgivande av denna förmån få framhålla, att tjänsten å flottans mindre fartyg medför betydande slitning av beklädnaden.

Jag finner mig alltså böra tillstyrka, att proposition avlåtes till riksdagen om bemyndigande för Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med det av marinförvaltningen överlämnade förslaget, utfärda ny förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

Beträffande tidpunkten för ifrågavarande förordnings ikraftträdande torde det lämpligen böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att därom bestämma.

Såsom i det föregående omnämnts, har marinförvaltningen anbefallts att inkomma med utlåtande över en av krigsmaterielkommissionen gjord framställning om införande av sådana ändringar i gällande be-

stämmelser rörande värnpliktiga under tjänstgöring tillkommande avlöning och naturaförmåner, att värnpliktig, vilken fullgör sin tjänstgöringsskyldighet vid verkstad eller industriell anläggning, som tillhör kronan eller jämlikt lag eller träffat avtal tages i anspråk för allmänt behov, må, såvida ej för visst fall annorlunda förordnas, avlönas av anläggningens innehavare i likhet med vid anläggningen anställda arbetare. Då omförmälda framställning är av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning, kommer proposition i ämnet att till riksdagen avlåtas, så snart erforderlig utredning i ärendet föreligger.»

På grund av vad sålunda anförts föreslog Kungl. Maj:t i proposition (nr 198) riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett såsom bilaga A vid statsrådsprotokollet fogat förslag, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

I skrivelse den 31 maj 1917 (nr 211) har riksdagen, under hänvisning till vad riksdagen i sin samma dag avlåtna skrivelse (nr 210) angående Kungl. Maj:ts proposition om reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente) yttrat rörande omöjligheten för riksdagen att medhinna erforderlig granskning av berörda förslag till reglemente, anmält, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition (nr 198), för sin del beslutat, att den dåvarande, den 24 november 1916 utfärdade, intill utgången av år 1917 gällande förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot finge fortfarande gälla intill den 1 juli 1918.

1917 års
riksdags
beslut.

I anledning härav har Kungl. Maj:t den 16 november 1917 förordnat, att nyssnämnda förordning skall äga fortsatt giltighet även efter utgången av år 1917 till och med den 30 juni 1918.

Kungl. Maj:ts
beslut den 16
november
1917 m. m.

Vidare har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 21 december 1917, i enlighet med av marinförvaltningen och chefen för marininstaben i sådant hänseende avgivet förslag, förordnat att, intill dess nu pågående partiella mobilisering av marinen upphörde eller allmän mobilisering eller mobilisering av marinen i dess helhet kunde varda anbefalld, bestämmelserna i berörda förordning skulle från och med den 1 januari 1918 tillsvidare äga tillämpning dels å sådan under förordningen hänförlig stampersonal över stat eller personal i reserven, som i innehavande beställning inkallats eller inkallades till tjänstgöring vid mobiliserad del av marinen, dels å sådan värnpliktig personal, som inkallats eller inkallades till tjänstgöring jämlikt § 28 värnpliktslagen eller efter slutad fredstjänstgöring kvarhölls i tjänstgöring, dels ock å frivilliga, som antingen

anställdes såsom meniga i reserven eller ock i densamma konstituerades till militär tjänstegrad eller civilmilitär befattning; dock att från förordningens tillämpning tills vidare skulle undantagas värnpliktiga och frivilliga, som före den 1 augusti 1915 konstituerats till militär tjänstegrad eller civilmilitär befattning.

Departements-
chefens
yttrande.

Förevarande fråga torde nu för ernående av en definitiv lösning ånyo böra underställas riksdagens prövning. Mot ifrågavarande författningsförslag, sådant det förelades 1917 års riksdag, hava icke några anmärkningar blivit framställda, och synes detsamma vid sådant förhållande böra i oförändrat skick föreläggas riksdagen.

Vad angår frågan om avlöning åt värnpliktiga, som fullgöra krigstjänstgöring vid vissa industriella eller andra anläggningar eller å fartyg, blev den till 1917 års riksdag i detta ärende avlätna propositionen (nr 235) av riksdagen på anförda skäl avslagen. Jämväl i denna fråga torde, efter verkställande av ytterligare utredning, förnyad framställning komma att göras till riksdagen.

Under återopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga A vid detta protokoll fogade förslag, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, den vid detta protokoll fogade bilagan B utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Norblad.

Bilaga A.

Förslag
till
förordning
med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m.
vid marinen på krigsfot.*)

I. Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Förordningens ändamål och tillämpning.

1. I denna förordning meddelas föreskrifter
 - a) angående den avlöning och de övriga förmåner, som tillkomma personal vid mobiliserad del av marinen, i den mån icke redan genom gällande stater, reglementen eller förordningar är stadgat i sådant avseende, samt
 - b) angående sådana ändringar i eller tillägg till de för personalen gällande avlöningsbestämmelser, som föranledas av särskilda genom marinens övergång till krigsfot inträdande förhållanden.
2. I de fall, då allmän mobilisering eller mobilisering av endast marinen varder anbefalld, gäller denna förordning för marinen i dess helhet, så framt icke Kungl. Maj:t för viss del eller i avseende å visst stadgande finner skäl annorlunda förordna.

Vid partiell mobilisering av marinen lämnar Kungl. Maj:t i varje fall föreskrift, beträffande vilka delar av marinen och i vilken omfattning förordningen skall äga tillämpning.
3. *Varder personal, som icke är anställd på aktiv stat, inkallad till tjänstgöring för rikets försvar, utan att mobilisering av den del av marinen, vartill inkallelsen sker, samtidigt anbefalles, meddelar Kungl. Maj:t i varje fall föreskrift, huruvida och i vad mån beträffande personalens avlöning stadgandena i denna förordning skola träda i tillämpning.*

*) De föreslagna ändringarna i nu gällande förordning äro utmärkta med kursiv stil.

§ 2.

Under förordningen hänförlig personal.

1. Denna förordning äger tillämpning å nedannämnda personal, då densamma tillhör mobiliserad del av marinen ävensom då den företager färd för inställelse till eller hemförlovning från krigstjänstgöring, nämligen:

- a) personal av marinens stam, med undantag av personal tillhörande ecklesiastikstaten, lärarstaten, månadslönarstaten och daglönarstaten vid flottan, ävensom av de civilmilitära tjänstemännen vid kustartilleriet,
- b) personal, tillhörande reservstat för marinen,
- c) personal av marinens reserv, samt
- d) värnpliktiga.

2. Oberoende av vad i reglemente för marinen eller eljest är stadgat beträffande personalens fördelning på stam, reserv och värnpliktiga, skola de i denna förordning angående värnpliktiga meddelade bestämmelser gälla för

dels sjökadetter och kustartillerikadetter ävensom mariningenjöraspiranter och -elever samt marinintendentsaspiranter och -elever, då de tagas i anspråk för tjänstgöring vid mobiliserad del av marinen,

dels värnpliktiga, då de konstitueras till militär tjänstegrad eller civilmilitär befattning, ehuru dylik konstituering enligt därför gällande bestämmelser skall avse reserven,

dels ock frivilliga, då de antingen anställas såsom meniga i reserven eller ock i densamma konstitueras till militär tjänstegrad eller civilmilitär befattning utan att därvid tilläggas avlöning och övriga förmåner i likhet med personal av stammen.

3. Beträffande avlöning och övriga förmåner till den personal, å vilken, enligt vad i mom. 1 a) sägs, denna förordning icke äger tillämpning, samt vid mobiliserad del av marinen tjänstgörande personal av post- och telegrafstaten eller lotsverkets personal ävensom övrig vid sådan del av marinen i samma eller liknande befattning som i fred placerad personal i statens tjänst (t. ex. vid marinen genom skriftligt kontrakt eller annat avtal fast anställda civila arbetare, förrådsbiträden, förmän, verkmästare och tjänstemän, personal vid sjökarteverket och vid marinförvaltningen anställda ritare) skola tillämpas de för personalen i fred gällande föreskrifter och de särskilda bestämmelser, som för mobilisering äro eller varda meddelade.

§ 3.

Krigstjänstgöringstid.

1. Krigstjänstgöringstid enligt denna förordning omfattar, i den mån bestämmelserna i mom. 2 och 3 här nedan icke för viss personal föranleda till annat beräkningssätt, tiden från och med första mobiliseringsdagen för vederbörlig del av marinen till och med tionde dagen efter det demobilisering av samma del tagit sin början.

2. Där personal senare än första mobiliseringsdagen inträffar å vederbörlig mobiliseringsort (utrustningsort), anses krigstjänstgöringstiden för denna personal inträda först med dagen efter inställelsen å nämnda ort. För personal, som beordras att utan föregående inställelse på mobiliseringsorten (utrustningsorten) för särskilt tjänsteuppdrag omedelbart infinna sig å annan ort, räknas krigstjänstgöringstiden från och med dagen efter ankomsten till sistnämnda ort.

3. För personal, som hemförlovas från krigstjänstgöringen tidigare än den i mom. 1 sist omnämnda dag, upphör krigstjänstgöringstiden med den dag, då personalen hemförlovas.

§ 4.

Tillämpligheten under krigstjänstgöringstid av fastställda stater, reglemente för marinen m. m.

1. Under § 2 mom. 1 a) hänförlig personal, på vilken denna förordning äger tillämpning, bibehåller under krigstjänstgöringstid den avlöning och de övriga förmåner, som enligt gällande stater, reglemente för marinen eller eljest äro personalen tillförsäkrade, med iakttagande:

att den, som i fred innehar bostad in natura och därjämte, i förekommande fall, åtnjuter bostadens uppvärmning medelst värmeledning eller avgiftsfri belysning med gas eller elektrisk ström, är skyldig att, därest omständigheterna efter vederbörandes prövning skulle därtill föranleda, omedelbart frånträda sådan förmån oberoende av föreskrifterna i reglemente för marinen,

att till den, som sålunda förpliktas frånträda bostadsförmån in natura, utgår gottgörelse för genom frånträandet förorsakad kostnad för avflyttning o. dyl. enligt de särskilda föreskrifter, som av Kungl. Maj:t efter framställning i varje särskilt fall varda meddelade,

att all till inkvarteringsbidrag berättigad personal av officers eller underofficers grad eller tjänsteklass äger att, oberoende av placerings- eller tjänstgöringsort, åtnjuta sådant bidrag, i den mån det under krigstjänstgöringstiden förfaller till betalning, med det för personal i Stockholm anvisade belopp,

att den förmån av portion, som enligt reglemente för marinen tillkommer flottan tillhörande underofficer, under krigstjänstgöringstid i intet fall åtnjutes in natura, utan utgår såsom kontant löneförmån med belopp, som enligt samma reglemente gäller för ersättning för portion i land eller ombord; skolande i fråga om sådant belopps uppbärande gälla vad som är stadgat om portionsersättning, dock utan den i del I § 145 mom. 2 stadgade inskränkning,

att flaggunderofficer äger åtnjuta förhöjning i den honom tillkommande sjöavlöning med 25 öre för dag, samt

att dagavlöning bibehålles av sjuka och sårade samt, såvitt ej annorlunda förordnas, av tjänstlediga, så länge krigstjänstgöringstiden för dem fortfar; skolande i fråga om bibehållande av dagavlöning för sjuka och sårade, som efter avslutad krigstjänstgöringstid kvarligga å sjukvårdsanstalt, gälla vad därom av Kungl. Maj:t på framställning av vederbörande chef eller myndighet kan varda föreskrivet.

2. Beträffande avlöningen för den i § 2 mom. 1 b) omnämnda personal tillämpas under krigstjänstgöringstid staten för reservstat för marinen, men utgår därutöver till sådan personal lönefyllnad enligt denna förordning.

3. Under § 2 mom. 1 c) hänförlig personal, på vilken denna förordning äger tillämpning, åtnjuter under krigstjänstgöringstid avlöning och övriga förmåner enligt reglemente för marinen eller de särskilda författningar, vilka gälla för personal, som tillhör marinens reserv eller vid mobilisering genom konstituering anställs i densamma. Beträffande förmånerna av inkvarteringsbidrag, portion eller sjöavlöning, då sådana skola tillkomma personal, som i detta mom. avses, gälla dock enahanda jämkningar, om vilka sägs i mom. 1 här ovan rörande sådana förmåner för personal vid marinens stam.

4. Beträffande avlöning och övriga förmåner under krigstjänstgöringstid för den under § 2 mom. 1 d) omedelbart eller i enlighet med samma paragrafs mom. 2 hänförliga personal skall jämte bestämmelserna i denna förordning tillämpas vad angående konstituering och anställning av personal vid marinens stam eller reserv vid mobilisering är i särskild författning stadgat.

5. Skulle för personal, som enligt bestämmelserna i denna förordning frånträder i fred utgående avlöning, dess under krigstjänstgöringstiden utgående avlöningsförmåner understiga förstnämnda avlöning, förordnar Kungl. Maj:t, därest omständigheterna därtill föranleda, på förslag av vederbörande chef eller myndighet om särskild gottgörelse för den uppkomna minskningen i avlöningen.

§ 5.

Avlöning och övriga förmåner.

1. Avlöning och övriga förmåner, som enligt denna förordning kunna tillkomma personal vid mobiliserad del av marinen och som avses i § 1 mom. 1, äro följande:

- a) lönefyllnad,
- b) krigstillägg,
- c) krigslön,
- d) krigsutrustningsbidrag,
- e) förplägnad och därmed sammanhängande förmåner,
- f) sjukvård, samt
- g) resekostnads- och traktamentsersättning.

2. Under krigstjänstgöringstid *kunna dessutom följande förmåner, på sätt därom finnes särskilt stadgat*, tillkomma personal vid mobiliserad del av marinen, nämligen:

tjänstebrevsrätt för befordran av meddelande till hemmavarande enligt förordningen rörande postbehandling vid krig, samt

fri resa å järnväg för inställelse vid mobilisering och vid hemförlovning samt kostnadsfri tjänstledighetsresa *å krigsjärnväg* enligt reglementet för militärtransporter på järnväg.

Värnpliktig personal erhåller beklädnad enligt därom gällande särskilda bestämmelser.

Angående kvarterförläggning och därmed förenade förmåner lända till efter rättelse bestämmelserna i gällande rekvisitionslag samt i förordningarna rörande inkvartering och truppers fortskaffande.

II. Lönefyllnad.

§ 6.

Avlöning till reservstatspersonal utöver fastställd stat.

Utöver den avlöning, som enligt stat tillkommer personal på reservstat för marinen, utgår till densamma under krigstjänstgöringstid löne-

fyllnad med ett belopp, innefattande skillnaden mellan fredsavlöningsförmånerna för beställning i motsvarande grad på aktiv stat samt avlöningsförmåner enligt reservstaten, att utgå på sätt finnes stadgat i reglemente för marinen om lönefyllnaden motsvarande avlöningsförmåner för beställning på stat.

III. Krigstillägg.

§ 7.

Personal, berättigad till krigstillägg.

Under de i § 8 angivna förutsättningar åtnjutes krigstillägg under krigstjänstgöringstid av nedannämnda personal, nämligen:

a) officer, underofficer och underofficerskorpral av marinens stam ävensom flottans stam tillhörande personal av officers eller underofficers tjänsteklass vid mariningenjörkåren, marinintendenturkåren, marinläkarkåren och poliskåren,

b) officer och underofficer tillhörande reservstat för marinen, samt

c) officer, underofficer och underofficerskorpral i marinens reserv ävensom personal av officers tjänsteklass vid mariningenjörkåren, marinintendenturkåren eller marinläkarkåren i flottans reserv, härifrån dock undantagen personal, som omedelbart eller i enlighet med § 2 mom. 2 är hänförlig under samma paragrafs mom. 1 d).

§ 8.

Krigstilläggs åtnjutande och utbetalande.

1. Krigstillägg utgår allenast vid tjänstgöring i land och under den ytterligare förutsättning, att den mobiliserade del av marinen, vartill personalen hör, befinner sig

antingen å ort, belägen inom avdelad krigsskådeplats,

eller inom fästning, vilken, även om den icke ligger inom området för avdelad krigsskådeplats, förklarats i belägringstillstånd.

Krigstillägg utgår jämväl för tjänstgöring vid mobiliserad del av marinen, som detacherats till fälthären.

2. I avseende å tiden och sättet för krigstilläggs åtnjutande och utbetalande iakttages, utöver vad i mom. 1 sägs:

att i fråga om personal, som uppstår dagavlönning, skall i tillämpliga delar gälla vad i motsvarande hänseende är stadgat beträffande dagavlönningen,

att till dagavlönning ej berättigad civilmilitär personal äger uppbära krigstillägg i den ordning, som gäller beträffande dagavlönningen för militär personal i tjänstegrad, som motsvarar den tjänsteklass förstnämnda personal innehar,

att för dag, då löntagare enligt gällande föreskrifter äger uppbära traktamentsersättning, krigstillägg icke utgår,

att, därest under krigstjänstgöringstid personal, som åtnjuter krigstillägg, enligt vederbörlig order förrättar tjänstgöring, som föranleder sådan förläggning, att den jämlikt bestämmelse i reglemente för marinen del III eljest berättigar officer, civilmilitär tjänsteman, underofficer, reserv-officersaspirant eller underofficerskorpral att uppbära mässpenningar, ävensom underofficer att uppbära ersättning för portion, dessa förmåner skola anses inbegripna i krigstillägget, samt

att till underofficer eller underofficerskorpral, som är inmönstrad å fartyg eller båt, bemannad av kustartilleriets eller för kustartilleriets räkning förhyrd personal, icke skall under sådan tid, då underofficeren eller underofficerskorpralen åtnjuter krigstillägg, utgå de för sådan tjänstgöring eljest enligt reglemente för marinen del III bestämda förmåner av sjötillägg och mässpenningar och, vad underofficer beträffar, ej heller ersättning för portion.

§ 9.

Krigstilläggs belopp.

1. Krigstillägg utgår med belopp, som angivas i nedanstående tabell:

Flottans personal.	Kustartilleriets personal.	Krigstillägg för dag.	
		Kronor.	
Flaggman	Generalsperson	8	50
Kommendör	Överste	7	—
Kommendörkapten av 1. graden	Överstelöjtnant	5	50
Kommendörkapten av 2. graden	Major	4	50
Kapten	Kapten	3	75
Löjtnant	Löjtnant	2	75
Underlöjtnant (fänrik)	Underlöjtnant (fänrik)	3	25
Flaggunderofficer	Underofficer av 1. graden	2	40
Underofficer av 2. graden	Underofficer av 2. graden	1	40
Underofficerskorpral	Underofficerskorpral	—	70

2. Vid tillämpning av tabellen i mom. 1 iakttages:

att personal med militär tjänstegrad, som finnes upptagen i tabellen, åtnjuter krigstillägg efter innehavande grad, med iakttagande att särskilt erhållen högre grad i marinen härvid icke medför rätt till krigstillägg för sådan grad,

att innehavare av civilmilitär beställning åtnjuter krigstillägg med det belopp, som tillkommer militär personal i tjänstegrad, vilken motsvarar den tjänsteklass, till vilken beställningens innehavare är att hänföra, *med iakttagande av den inskränkning, som i detta moments första stycke angives beträffande militär personal, dock att till marinläkare av andra graden i varje fall skall utgå krigstillägg av det för kapten bestämda beloppet, samt*

att underofficer av stammen, som blivit förordnad att med månadslön å varvets stat tjänstgöra å flottans varv, åtnjuter krigstillägg i likhet med underofficer på stat.

IV. Krigslön.

§ 10.

Personal, berättigad till krigslön.

Krigslön tillkommer under tjänstgöring vid mobiliserad del av marinen värnpliktiga och med dem jämlikt § 2 mom. 2 likställda.

§ 11.

Krigslöns belopp och grunder för dess utgående.

1. Krigslön utgår efter nedanstående krigslönetariff och under olika förutsättningar antingen såsom högre krigslön (tariffens Tab. A) eller såsom lägre krigslön (tariffens Tab. B).

Krigslönetariff.

P e r s o n a l.	Krigslöneklasser.	Krigslön för termin.	
		Tab. A.	Tab. B.
		Högre krigslön. Kronor.	Lägre krigslön. Kronor.
Konstituerad kapten	1. krigslöneklassen	80 —	40 —
Konstituerad löjtnant	2. " "	60 —	30 —
Konstituerad underlöjtnant (fänrik)	3. " "	55 —	25 —
Konstituerad flaggunderofficer (underofficer av 1. graden) ...	4. " "	45 —	20 —
Konstituerad underofficer av 2. graden	5. " "	35 —	15 —
Konstituerad underofficerskorpral	6. " "	12 50	12 50
Konstituerad korpral	7. " "	10 —	10 —
Menig värnpliktig	8. " "	5 —	5 —

2. Högre krigslön utgår till den i § 10 omnämnda personal vid sjökommendering i varje fall samt därjämte vid tjänstgöring i land under förutsättning, att den mobiliserade del av marinen, personalen tillhör, befinner sig

antingen å ort, belägen inom avdelad krigsskådeplats, eller inom fästning, vilken, även om den icke ligger inom området för avdelad krigsskådeplats, förklarats i belägringstillstånd.

Högre krigslön utgår jämväl för tjänstgöring vid mobiliserad del av marinen, som detacherats till fälthären.

3. Lägre krigslön utgår till den i § 10 omnämnda personal i de fall, då de i mom. 2 angivna tjänstgörings- eller förlägningsförhållandena för personalen eller vederbörlig mobiliserad del av marinen icke föreligga.

4. Beträffande den till krigslön berättigade personalens fördelning å de i krigslönetariffen upptagna krigslöneklasserna iakttagas:

att krigslöneklassen för den personal, som konstitueras till officer, underofficer, underofficerskorpral eller korpral eller som utnämnts till någon av nämnda underbefälsgrader, skall vara den, som enligt tariffen upptager personal i vederbörlig militär tjänstegrad,

att krigslöneklassen för personal, konstituerad till civilmilitär befattning av officers tjänsteklass, ävensom för mariningenjör- och marin-

intendentsaspirant skall vara den, som upptager personal i sådan militär tjänstegrad, som motsvarar den med befattningen förenade tjänstklass, samt

att krigslöneklassen för övrig personal skall vara den för menig värnpliktig bestämda.

§ 12.

Löneterminer. Krigslöns utbetalande.

1. Krigslön åtnjutes såsom intjänt i förskott för lönetermin. Varje månad indelas i tre löneterminer, den första från och med den 1, den andra från och med den 11 samt den tredje från och med den 21 dagen i månaden.

2. Från och med första krigstjänstgöringsdagen till början av första löneterminen närmast därefter åtnjutes krigslön med belopp, beräknat för varje dag till $\frac{1}{10}$ av krigslönen för termin, och utbetalas detta belopp tillika med krigslönen för nämnda termin.

3. Har före ingången av viss lönetermin meddelats föreskrift, att till krigslön berättigad personal skall hemförlovas under löneterminen, utbetalas till sådan personal krigslön allenast för den del av löneterminen, som motsvarar tiden till och med hemförlovningsdagen, och beräknas krigslönen därvid för varje dag till $\frac{1}{10}$ av krigslönen för en termin.

4. Till betalning förfallen krigslön utbetalas, vid tjänstgöring i land å den flottans station eller annan förläggningssort för marinens personal, där löntagaren är tjänstgörande, samt vid sjökommendering å det fartyg (sjöposition), där han är inmönstrad.

5. Till personal av officers eller underofficers grad och likställd utbetalas krigslön mot personligt kvitto. Utbetalning av krigslön till personal av manskaps grad äger rum på sätt för utbetalning av avlöningsmedel till stammanskapet finnes föreskrivet.

§ 13.

Förändring i krigslön.

1. Vid övergång från sådan krigstjänstgöring, för vilken åtnjutes lägre krigslön, till sådan, som berättigar till högre krigslön, eller tvärtom, tillträdes den högre eller lägre krigslönen först från och med den efter övergången närmast infallande löneterminen.

2. För personal, som genom beslut av vederbörande myndighet efter krigstjänstgöringstidens början genom konstituering tillägges högre krigslöneklass än den, efter vilken krigslön förut åtnjutits, inträder förändring i lönebelopp först med nästföljande lönetermi.

§ 14.

Krigslön för sjuka, tjänstlediga, tillfångatagna m. fl.

1. Krigslön bibehålles av sjuka och sårade, så länge krigstjänstgöringstiden för dem fortfar. Varder sjuk eller sårad, som åtnjuter högre krigslön, avsänd för vård till ort, belägen utom avdelad krigsskådeplats eller utom området för belägrad fästning, äger han därefter åtnjuta allenast den lägre krigslönen; skolande i avseende å övergången till sistnämnda krigslön föreskriften i § 13 mom. 1 lända till efterrättelse.

2. Under all tjänstledighet, som på grund av i kommandoväg meddelade föreskrifter får av vederbörande chef eller myndighet beviljas personal, berättigad till krigslön, bibehålles, därest icke Kungl. Maj:t beträffande viss tjänstledighet annorlunda förordnar, den för personalen bestämda krigslön.

3. *I de fall, då tjänstledighet omedelbart beviljas av Kungl. Maj:t, prövar Kungl. Maj:t i samband därmed på förslag av vederbörande chef eller myndighet, huruvida krigslön må under ledigheten bibehållas eller om densamma skall i sin helhet eller till viss del avstås.*

4. Varder till krigslön berättigad tagen i häkte eller arreststraff *honom ålagt*, bibehålles krigslönen oavkortad under häktning- eller strafftiden.

Den, som undergår fängelsestraff, åtnjuter, därest han tillhör 8. krigslöneklassen, icke någon del av den under strafftiden förfallande krigslön, varemot personal med krigslön i någon av 1.—7. krigslöneklasserna vid undergående av nyssnämnt straff äger för lönetermi bibehålla, av krigslön i 1. eller 2. klassen 20 kronor, i 3., 4. eller 5. klassen 15 kronor, i 6. klassen 2 kronor 50 öre och i 7. klassen 2 kronor.

Den, som undergår straffarbete, äger icke åtnjuta under strafftiden förfallen krigslön.

5. Den, som tillfångatages, äger under fångenskapen åtnjuta krigslön allenast för så vitt han tillhör någon av 1.—7. krigslöneklasserna och under sådan förutsättning med belopp, som enligt mom. 4 andra stycket utgår för däri nämnt fall. Sålunda utfallande medel omhänder-

tagas för den tillfångatagnes räkning i enlighet med de bestämmelser, som vederbörande stationsbefälhavare eller regements- (kår-, detachements-) chef bestämmer.

6. Utan känd anledning frånvarande är icke berättigad till krigslön, som under frånvaron förfaller till betalning. Vid återinträde i tjänstgöring återvinnes dock rätt till hel eller, jämlikt bestämmelserna i denna paragraf, reducerad krigslön för sådan termin eller del därav, för vilken visas förfall, som vederbörande myndighet godkänner.

§ 15.

Krigslöns avsättande och försändande.

1. Sjökommenderad, som åtnjuter krigslön i någon av 1.—7. krigslönklasserna, må, såvida han därom gjort framställning till vederbörande fartygschef och därvid meddelat uppgift å den person, som äger att lyfta medlen, till utbetalning terminsvis å den flottans station, löntagaren tillhör, avsätta av krigslön i 1. eller 2. klassen 20 kronor, i 3., 4. eller 5. klassen 15 kronor, i 6. klassen 2 kronor 50 öre och i 7. klassen 2 kronor.

2. Beväringskompanichef ävensom kompanichef för kompani av sjömanskåren, vid vilket i mom. 1 nämnd personal redovisas, skall åligga att, då han därtill av sådan personal befullmäktigas, utkvittera dennas avsatta medel och att, i den mån de utfalla, antingen för löntagarens räkning insätta desamma i bankinrättning på stationsorten eller till enskild av löntagaren uppgiven person inom riket såsom försändelse i tjänsteärende avsända vederbörligt belopp. Sparkassebok eller annat över banksättningen erhållet kvitto skall tillhandahållas vederbörande, då han till stationen återkommer, eller, om han avlidit, överlämnas till hans rättsinnehavare.

§ 16.

Avdrag å krigslönen vid ersättningsskyldighet till kronan. Krigslöns undantagande från utmätning.

Genom avdrag å krigslönen äger statsverket uttaga ersättning för sådana förluster, för vilka personal på grund av felaktigt förhållande i tjänsten eller av annan orsak i vederbörlig ordning förklarats ersättningsskyldig.

Krigslön, som enligt denna förordning tillkommer värnpliktig, må ej, så länge den innestår, för gäld tagas i mät.

V. Krigsutrustningsbidrag.

§ 17.

Bidragets ändamål, belopp och utbetalande m. m.

1. Krigsutrustningsbidrag avser att utgöra bidrag till fullständiggande vid mobilisering av egna uniforms- m. fl. beklädnadspersedlar samt till persedlarnas underhåll och ersättande i mån av förslitning.

2. Krigsutrustningsbidrag åtnjutes av officer och underofficer eller likställd, som är skyldig att vid tjänstgöring bära föreskriven uniform och icke tillhandahålles beklädnad av kronan; dock att dylik förmån icke tillkommer värnpliktiga eller med dem jämlikt § 2 mom. 2 likställda, vilka vid mobilisering i reserven konstitueras till officers tjänstegrad eller civilmilitär befattning av motsvarande tjänsteklass och, enligt vad i särskild författning är stadgat, vid anställningen erhålla beklädnadshjälp. Bidraget utgår för en gång vid krigstjänstgöringstidens början med 150 kronor för officer och likställd samt med 100 kronor för underofficer och likställd samt utbetalas vid den station eller det regemente (kår, detachment), där vederbörande äger uppbära lön eller däremot svarande avlöning.

Överflyttas löntagare för krigstjänstgöring från en mobiliserad del av marinen till en annan eller inträder tillfälligt avbrott i krigstjänstgöringen, medför överflyttningen eller avbrottet icke rätt för löntagaren att ånyo uppbära krigsutrustningsbidrag.

3. *Därest krigstjänstgöringen för i mom. 2 nämnd personal utan avbrott fortgår över 6 månader eller, då avbrott ägt rum, sammanlagt får en motsvarande utsträckning, kan personalen, då förhållandena därtill giva anledning, i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter komma i åtnjutande av förnyat krigsutrustningsbidrag med högst hälften av det belopp, som vid krigstjänstgöringstidens början utbekommits. Sådant förnyat bidrag kan sedermera tillerkännas berörda personal efter varje ytterligare period av 6 månader.*

4. Underofficer eller likställd, vilken, efter att såsom sådan hava uppburit krigsutrustningsbidrag enligt mom. 2, under krigstjänstgöringstid uppflyttas till officers grad eller till civilmilitär befattning av motsvarande tjänsteklass, utbekommer skillnaden mellan underofficers och officers krigsutrustningsbidrag vid den efter uppflyttningen närmast följande utbetalningen av honom tillkommande lön.

VI. Förplägnad och därmed sammanhängande förmåner.

§ 18.

Tillhandahållande av portion.

1. Utöver vad i reglemente för marinen är stadgat om naturaportion till viss personal av marinen och med iakttagande av vad i § 4 mom. 1 sagts angående förvandling till kontant förmån av den underofficer vid flottan tillkommande, på nämnda reglemente grundade rätt till naturaportion äga under tjänstgöring vid mobiliserad del av marinen i land eller ombord samtliga officerare, underofficerare och likställda av stam eller reserv ävensom värnpliktiga och med dem jämlikt § 2 mom. 2 likställda rätt att utan ersättning för varje dag bekomma en naturaportion, och skall denna vara av likartad beskaffenhet för samtliga portionstagare.

2. Enligt mom. 1 utgående portion utbekommes vid marinens matinrättning i land eller å förläggningssort, där förplägnad för marinens manskap eljest finnes anordnad, samt, vad beträffar sjökommenderad personal, å det fartyg, varå personalen är inmönstrad eller eljest tjänstgörande. Till personal av officers eller underofficers grad eller tjänstklass, konstituerad personal häri inräknad, utlämnas dock portionen endast efter hos vederbörande myndighet gjord anmälan.

Kan portion i land icke lämpligen på nu nämnt sätt tillhandahållas, må vederbörande myndighet, under vilken personalen är ställd, anordna förplägnad åt densamma på för kronan billigaste sätt.

För den, vilken icke begagnar sig av förplägnad, som enligt denna paragraf blivit för honom anordnad, utgår icke någon ersättning för portion.

3. Under tjänstledighet eller permission upphör all rätt till förplägnad enligt denna förordning.

4. Sjuk eller sårad erhåller under tid, då han är intagen å militär sjukvårdsanstalt, på kronans bekostnad förplägnad å sådan anstalt i stället för den honom enligt denna paragraf eller, vad stammanskapet beträffar, enligt reglemente för marinen tillförsäkrade naturaportion.

5. Den, som råkat i krigsfångenskap eller avvikit från krigstjänstgöring, äger icke rätt till ersättning för portion under tiden för utelivandet.

§ 19.

Diet- och mässpenningar.

Under sjökommendering äga *sådana* värnpliktiga och med dem jämlikt § 2 mom. 2 likställda, vilka konstitueras till officers eller underofficers tjänstegrad eller till civilmilitär befattning av officers tjänsteklasse, åtnjuta diet- eller mässpenningar i enlighet med vad för personal av vederbörlig grad eller tjänsteklasse är i reglemente för marinen stadgat.

VII. Sjukvård.

§ 20.

Förmånens omfattning.

Utöver vad reglemente för marinen stadgar i fråga om sjukvård för marinens personal av stammen gäller enligt denna förordning, att envar av den i § 2 omförmälda personal, varå denna förordning äger tillämpning, äger rätt till fri sjukvård, omfattande fri läkarvård och fria läkemedel ävensom, då förhållandena så betinga, vård å militär sjukvårdsanstalt.

VIII. Resekostnads- och traktamentsersättning m. m.

§ 21.

Resekostnadsersättnings beräkning.

1. Resekostnadsersättning enligt denna förordning omfattar gottgörelse för nödigt transportmedel för egen person, för betjänt åt personal, som enligt *i fred gällande* resereglemente äger medföra sådan, samt för medförda utrustningseffekter.

2. Kommer vid färd eller resa något av de i resereglementet angivna fortskaffningsmedel till användning, skola vid bedömande av vad som är att anse såsom nödigt transportmedel resereglementets bestämmelser tjäna till ledning.

3. Resekostnadsersättning utgår med de verkliga utgifternas belopp enligt såvitt möjligt verifierad och av vederbörande chef godkänd räkning.

§ 22.

Ersättningar för inställelse till eller hemförlovning från krigstjänstgöring.

1. Vid marinen tjänstgörande personal äger för inställelse till krigstjänstgöring uppbära resekostnadsersättning enligt § 21 för färd från fredstjänstgöringsorten till vederbörlig mobiliseringsort (utrustningsort) eller, där inställelsen skall ske å annan ort, till den sålunda bestämda orten.

Till krigstjänstgöring särskilt inkallad personal åtnjuter på angivna sätt bestämd resekostnadsersättning för färd från hemvistet i kyrkobokföringsorten till mobiliseringsorten (utrustningsorten); dock att, *där annat fortskaffningsmedel än järnväg eller ångfartyg använts för färden eller någon del därav, resekostnadsersättning härför icke åtnjutes i annat fall, än då den väglängd, för vilken sådant fortskaffningsmedel anlåtats, uppgår till minst 10 kilometer.* Styrker inkallad, att han vid färdens anträdande uppehållit sig å annan än kyrkobokföringsorten, äger han, med nyss angivna inskränkning, utbekomma ersättning för färd från dåvarande vistelseorten inom riket eller, vid vistelse utom riket, från den plats inom riket, å vilken han vid färden först inträffar.

2. Vid avslutande av eller hemförlovning från krigstjänstgöring utgår resekostnadsersättning enligt § 21 till den personal, som skall kvarstå i tjänstgöring vid marinen, för färd från den ort, där krigstjänstgöringen upphör, till fredstjänstgöringsorten och till övrig personal för färd från förstnämnda ort till hemvistet i kyrkobokföringsorten eller, vad beträffar å sjömanshus inskriven personal, till det sjömanshus envar tillhör; *skolande i sistnämnda båda fall vid resekostnadsersättningens bestämmande för färd eller del av färd, för vilken anlitas annat fortskaffningsmedel än järnväg eller ångfartyg, tillämpas enahanda inskränkning, som i mom. 1 sägs.*

3. *Har någon vid inställelse till eller hemförlovning från krigstjänstgöring icke begagnat sig av sådan rätt till färd på järnväg utan kontant betalning, som jämlikt reglementet för militärtransporter på järnväg stått honom till buds, utgår icke till honom gottgörelse för järnvägsbiljett, som han i stället löst.*

4. För färd, som enligt mom. 1 eller 2 här ovan medför rätt till resekostnadsersättning, utgår därjämte till officerare, underofficerare, underofficerskorpraler och likställda dagtraktamente, vilket, då färden

sker såsom enskild resa, utgår enligt resereglementet men, då färden sker i trupp, enligt i nådiga kungörelsen den 27 maj 1881 fastställd lägre beräkningsgrund, i sistnämnda fall, vad underofficerskorpral beträffar; dock endast då han tjänstgör såsom marschbefäl.

5. Företages färd, som enligt mom. 1 eller 2 här ovan medför rätt till resekostnadsersättning, såsom enskild resa, åtnjuter annat manskap av stammen än underofficerskorpral ävensom värnpliktiga och med dem jämlikt § 2 mom. 2 likställda traktamentsersättning enligt i nådiga kungörelsen den 27 maj 1881 angiven lägre beräkningsgrund samt, därest i förekommande fall inkvartering icke beredes genom kronans försorg, dessutom nattkvartersersättning med 1 krona 50 öre för varje erforderligt nattkvarter. För dylik färd, vare sig den företages såsom enskild resa eller i trupp, åtnjuta de värnpliktiga och med dem likställda dessutom särskild färdavlöning med 50 öre för dag, dock icke för dag, då krigslön utgår.

§ 23.

Resekostnadsersättning under tjänstledighetsresa.

1. Har någon av den under § 2 mom. 1 upptagna personal vare sig omedelbart av Kungl. Maj:t eller jämlikt i kommandoväg meddelade bestämmelser av vederbörande chef eller myndighet erhållit tjänstledighet av orsak, varom i mom. 2 här nedan sägs, äger den tjänstledige att för resa, som han under ledigheten i anledning av något av de i mom. 2 angivna förhållanden företager från tjänstgöringsort till ort inom riket och åter, åtnjuta resekostnadsersättning enligt § 21, med iakttagande dels att, där annat fortskaffningsmedel än järnväg eller ångfartyg använts för färden eller någon del därav, resekostnadsersättning härför icke åtnjutes i annat fall än då den väglängd, för vilken sådant fortskaffningsmedel anlåtats, uppgår till minst 10 kilometer, dels ock att, i den mån resa sker å krigsjärnväg, någon resekostnadsersättning för sådan del av resan icke må uppberas.

2. Ersättning enligt mom. 1 utgår, då tjänstledigheten beviljats

a) i anledning därav att den tjänstlediges hustru, barn, fader eller moder eller annan av hans närmaste svårt insjuknat eller avlidit;

b) för den tjänstlediges personliga närvaro vid synnerligen viktigt affärssammanträde, rättegång, syn eller dylikt;

c) för nödig tillsyn över den tjänstledige tillhörig fast egendom, handels-, fabriks- eller annan industriell rörelse; samt

d) för avläggande av examen eller av annat prov för fortskriden lärokurs.

§ 24.

Resekostnads- och traktamentsersättning för tjänsteresor och tjänsteförrättningar under krigstjänstgöringstid.

1. För färder eller tjänsteresor, som av den vid mobiliserad del av marinen tjänstgörande personalen företagas på grund av gällande föreskrifter eller vartill personalen i behörig ordning kommenderas, åtnjutes resekostnadsersättning enligt § 21.

2. Beträffande traktamentsersättning till i mom. 1 omnämnd personal för färd, tjänsteresa eller extra förrättning under krigstjänstgöringstid gäller vad resereglementet, reglemente för marinen ävensom nådiga kungörelsen den 27 maj 1881 härom stadga; dock att traktamente icke tillkommer löntagare, som uppbär högre krigslön, i annat fall än då han för tjänsteförrättning å annan ort än den, där han har sin vanliga krigstjänstgöring, företager färd såsom enskild resa till eller från tjänstgöringsorten, och beräknas därvid traktamentet enligt nyssnämnda kungörelse.